

לע"נ
הרה"ח ר' ברוך יצחק
בר' יוסף מאיר הכהן כ"ץ זצ"ל

הראל גולדברג

האסתטיקה בראיית היהדות

א. תרבות יון

בהיסטוריה האנושית שמורה השפעה רבה לתרבות היונית. מאפייניה ניכרים עד היום בתרבות המערב. תרבות יון ייחסה משמעות רבה ליופי ואסתטיקה, וכך קבעה: "הטוב הוא היפה"; "ראשית כל הון - בריאות הגוף כמוה אין. רכוש שני תפארת יתואר וכן ויופי"¹. יחס זה ליופי נבע מהשקפה חולנית רחבה יותר, שקבעה שהגישה למציאות היא חיצונית-חומרנית בלבד. כל הזדקקותנו לעולם הזה, לפי היונים, היא במישור החיצוני. מובא במדרש²:

"חשיכה" - זו יון, שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזרותיה. שהיתה אומרת לישראל: כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלוהי ישראל.

מדרש זה מעלה מספר שאלות:

- א. מדוע דוקא שור?
- ב. מדוע דוקא יון, שמלחמתה עם עמ"י היתה במישור הרוחני-תרבותי, מכונה "חשיכה". והרי לא היה כאן סבל פיזי בגזרותיהם?
- ג. מהו הביטוי "אלוקי ישראל"? מדוע לא "באלוקים" סתם, מהו ייחודו של "אלוקי ישראל", לפי היונים?

ובכן, השור מבטא כח פיזי רב, "ורב תבואות בכח שור"³. מובא בגמרא⁴:

אמר רבי יוסי: מימי לא קריתי לאשתי "אשתי" ולשורי "שורי", אלא לאשתי "ביתי" ולשורי "שדי".

השור מהווה עיקר השדה, ולכן זוכה לכינוי "שדי" בפי רבי יוסי. הכח שמוציא מהשדה את יבולה. עד היום, במדינות מסוימות, יש סוגי ספורט שמטרתם לחימה בשוורים

1. "יוון ותרבותה", הדר.
2. בראשית רבה מד, יז.
3. משלי יד, ד.
4. שבת קיח, ב.

והתגברות עליהם, מכיון שבכך מבטא האדם נצחוננו על הטבע, שבא בחזקו והדרו דוקא בשור.

יון ראתה בשור את סמל תרבותה. התייחסות למציאות במובנה הפיזי, כוחני, חיצוני.

לעומת האור, שמבטא ביהדות את הפן הרוחני, "כי נר מצוה ותורה אור"⁵, מבטא החושך התייחסות חיצונית למציאות, נטולת רוחניות. הליכה אחר תאוות ומשיכת יצרים מכונה "חושך", התעלמות מייעודו הרוחני של האדם והעולם היא חושך מוחלט. לכן דווקא יון מכונה: "חשיכה", מכיון שביטוי זה מכוון כלפי החושך הרוחני שמהווה אסון, אותו המיטה יון על העולם. סיכון רוחני אדיר זה, שהפיל בשביו רבים מעמ"י, מהווה איום לא פחות חמור מסיכון פיזי.

יון לא שללה את העובדה שהעולם נוצר ע"י אלוקים. תרבות זו האמינה בכך, אלא שטענה שאלוקים עזב את הארץ לאחר הבריאה, ולכן אין כל דרך להתקשר אליו דרך הבריאה. לפיכך, אם אין כל משמעות ערכית-רוחנית לבריאה. ניתן להשתמש בה לפי ראות עניים, כלומר: עפ"י התאוות והיצרים.

ב. יחס היהדות למציאות

היהדות דוגלת בגישה הפוכה לחלוטין. אומר המדרש:

תנאים עשה הקב"ה עם ישראל עד שהם במצרים, שאינו מוציאם משם אלא ע"מ שיעשו לו משכן וישרה שכינתו ביניהם⁶.

ייעודו של עמ"י הוא השראת שכינה במציאות. הורדת השכינה למציאות היא תוצאה של קידוש המציאות החומרית ע"י האדם והעלאתה. הקדושה באה ע"י שימוש האדם בחומר עפ"י רצון ה'. החטא גורם להסתלקות השכינה, כפי שמובא:

וכיון שנסתלקה שכינה בעת שחטא אדם - שוב לא ירדה עד שהוקם המשכן⁷.

האדם מוצא את קונו ומקיים רצונו בעוה"ז. המציאות הפיזית החיצונית האילמת מצפה לגאולתה ע"י האדם, שיבוא וירומם אותה, שייצוק בה תכנים של קדושה. "כביכול אני מניח את העליונים ויורד ושוכן ביניהם"⁸.

יון קלטה את התפיסה של עמ"י וראתה בה אויב של השקפתה-היא. לכן גזרו היונים על עמ"י לחרוט על קרן השור שאין להם חלק באלוקי ישראל - דווקא באלוקים ע"פ תפיסת ישראל, ולא נגד האמונה בא-ל בכלל.

הסתכלות חיצונית-שטחית על העולם, כמו זו של היונים, גוררת הימשכות אחר היפה והאסתטי החיצוני, וגורמת לראותו כעיקר בחיים.

5. משלי ו, כג.

6. במדב"ר יב, ה.

7. שם.

8. במדב"ר ב, ה.

ג. יחס התורה ליופי

התבוננות במקורות מלמדת על גישות סותרות, לכאורה, ביחס ליופי. מחד: "שקר החן והבל היופי"⁹; "אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בתוכו"¹⁰. אולם מאידך: "שלושה מרחיבין דעתו של אדם ואלו הן: דירה נאה, ואשה נאה, וכלים נאים"¹¹; "זה אלי ואנוהו - התנאה לפניו במצוות: עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה"¹² וכו'. ועוד: "כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה, שנאמר: 'כל משניאי אהבו מותי'"¹³. ניתן לראות שמצד אחד קיימת גישה השוללת התייחסות לחיצוניות, ורואה בה דבר מטעה ושקרי. אולם מאידך ניתן לראות שחז"ל נתנו למראה החיצוני - ליופי - מעמד חשוב: יש בכוחו להרחיב דעתו של אדם. רחבות הדעת, מצב פנימי של סיפוק ושמחה, היא דבר חשוב בחיי היהודי, וחז"ל מודעים לכך שהיא באה ע"י אמצעים חיצוניים, נאים. ועוד: עבודת ה' אינה שלימה אם האדם אינו שם דגש על המראה החיצוני של האמצעים שעל ידם הוא מקיים את מצוות ה'. סוכה נאה, לולב נאה ושופר נאה הם חלק מהידור המצוה. ויותר מכך, האדם הגדול מבחינה רוחנית, תלמיד חכם, חוטא בכך שאינו נותן דעתו על מראהו החיצוני. התייחסות חמורה ביותר נותנים חז"ל לתלמיד חכם שאינו מייצג חיצונית בצורה יפה את הדרך שבה הוא הולך.

ד. התאמת הפנים והחזן

אומר החכם מכל אדם: "נזם זהב באף חזיר, אשה יפה וסרת טעם"¹⁴. ומסביר המלבי"ם:

התכשיט אינו מעלה חן ויופי רק על מי שמוכן לקבל היופי מצד עצמו, אבל משנותנים הנזם על אף חזיר - לא ייפה את פניו, כיון שכולו מלוכלך בצואה, ולא לבד שלא יעלה חן עליו כי גם ילכלך את הנזם... היופי שהוא לתכשיט על פניה אינו מיפה אותה אחר שהיא כעורה בפנימיותה.

כלומר, הנזם לא יכול לייפות דבר שהוא מכוער מצד עצמו כמו החזיר. יותר מכך: גם הנזם מתגנה בכך. כך יופי האשה אשר בא כעטיפה חיצונית, המכסה כיעור פנימי, אינו מייפה אותה. הפנימיות צריכה להתאים לחיצוניות. מראה חיצוני חייב להתאים ולחפוף למראה הפנימי. מראה חיצוני שאינו מותאם לפנימי נחשב כנזם על אף חזיר שאין לו כל ערך.

בעניין הצרעת אשר מופיעה על בתיים, בגדים וגופו של האדם, מבאר הרמב"ן¹⁵:

9. משלי לא, ל.
10. אבות ד, כז.
11. ברכות נו ע"ב.
12. שבת קלג ע"ב.
13. שבת קיג ע"ב.
14. משלי יא, כב.
15. ויקרא יג, מז.

זה העניין איננו בטבע כלל, ולא הווה בעולם, וכן נגע הבתים. אבל בהיות ישראל שלמים לה', יהיה רוח השם עליהם תמיד להעמיד גופם ובגדיהם ובתיהם במראה טוב, וכאשר יקרה באחד מהם חטא ועוון, יתהווה כיעור בבשרו או בבגדו או בביתו, להראות כי ה' סר מעליו.

הצרעת מופיעה במצב בריאות רוחנית של האומה. כאשר עמ"י ככלל שלמים לה' ועושים רצונו, מופיעה הצרעת על היחיד ע"מ ללמדו שה' סר מעליו. איך ישים לב האדם לכך שצרעת נמצאת בביתו? - אומר הרמב"ן שבזמן של שלימות רוחנית, כשעמ"י יהיו שלמים לה', הם יביאו לידי ביטוי חיצוני את שלמותם הפנימית. בזמן שעמ"י יהיו עם פנימיות יפה הם יבטאו אותה גם באופן חיצוני. כלומר: יופי פנימי יביא ויגרור להתאמה חיצונית של יופי, ואז ידאגו שביתם וגופם ובגדם גם יראו טוב. הצרעת תהיה ניכרת היטב ע"ג יופי זה. היופי הפנימי בא לידי ביטוי גם בחיצוניות. מבאר הרב קוק זצ"ל¹⁶:

בעלי הפנימיות משתוממים הם בעת שהחיצוניות נושאת את דגלה ברמה בחיים. אבל עליהם לדעת, כי הפנימיות היא אז רק אז מנצחת, כשהיא מוצאה לפניו עולם ערוך ומסודר... סדרי יופי נקיות וטהרה... אז תוכל הפנימיות לשלוט על ממלכה מלאה אונים.

הדבר החשוב ביותר הוא הפנימיות, שהיא מהווה בסיס לכל; אבל המצב השלם הוא שאותה פנימיות באה לידי ביטוי גם באופן חיצוני, שקיימת התאמה חיצונית למצב הפנימי. במדרש נאמר¹⁷:

"כלך יפה רעיתי ומום אין בך" - מדבר בישראל. תני רשב"י: בשעה שעמדו ישראל לפני הר סיני לקבל את התורה לא היו בהם לא סומים ולא חרשים ולא שוטים ולא אילמים ולא פיסחים ולא חיגרים. ועל אותה שעה הוא אומר: "כלך יפה רעיתי ומום אין בך". עד שחטאו בעגל ונעשו בהן זבים ומצורעים... אבל לפני הר סיני - כולם שלמים היו.

כאשר עם ישראל עומד במתן תורה, התגלות אלוהית עליונה, לאחר שהעם הכין עצמו והתקדש לקראת המעמד, הוא נמצא ברמה רוחנית גבוהה ביותר. קול ה' מדבר אליו. שלימות פנימית זו התבטאה גם באופן חיצוני: לא היו בהם סומים, חרשים וכו'. על אחדות זו של הפנים והחוץ, על מצב פנימי שבא לידי ביטוי, בהתאמה, באופן חיצוני, נאמר: "כלך יפה רעיתי ומום אין בך".

16. אוה"ק ח"א, צו.

17. במדב"ר יג, י.

ה. יופי המשכן וירושלים

מובא במדרש¹⁸:

אמר רבי יוסי ב"ר חלפתא: למה נקרא אבן שתיה? - שממנה הושתת העולם. הה"ד: "מציון מכלל יופי אלוקים הופיע".

מהו הקשר של מושג היופי לכאן? אלא יש להבין את תפקידה של אבן השתיה והמקדש:

"את המשכן" - שהוא שקול כנגד העולם. כיצד? כתיב: "בראשית ברא אלוקים וגו'", וכתוב: "נוטה שמים כיריעה", ובמשכן כתיב: "ועשית יריעות עיזים לאוהל על המשכן וגו'"; כתיב שני: "יהי רקיע ויהי מבדיל", ובמשכן כתיב: "והבדילה הפרוכת" וכו'¹⁹.

המשכן מהווה תבנית של העולם כולו. המשכן הוא עולם קטן שנוצר בציווי ה', ע"י האדם, והוא מאחד בתוכו את כל הכוחות והגורמים שקיימים בעולם בצורה הרמונית יפה ושלמה. המשכן מהווה אידיאה של ניתוב כל הכוחות בעולם בדרך הישר. במשכן מופיעים כל הכוחות בדרכם הנכונה. כאשר כל הכוחות של המציאות מופיעים בצורה הרמונית - זהו יסוד היופי. כפי שמבאר הרב קוק זצ"ל: "יסוד הגוי הוא הכיוון והיחס שבין החלקים"²⁰.

מציון מופיעים כל הכוחות בצורה הרמונית, וזהו יופי אלוקים. כאשר כל הכוחות שבעולם מסודרים הם באים לידי ביטוי חיצוני בצורה יפה, ואז העולם יפה. על יסוד דברי הרב קוק זצ"ל, ניתן להמשיל את הדבר לתמונה יפה, שיופיה מתקבל מכך שהצבעים והצורות שבה מסודרים להפליא. היהדות דוגלת בחיבור הפנים והחוץ, ואם הפנים מסודר כראוי הוא בא לידי ביטוי חיצוני ראוי, שהוא היופי. המשכן נוצר ע"י האדם ללמדו שיש להפוך אידיאל זה לכל תחומי החיים.

"עשרה קבים יופי ירדו לעולם תשעה נטלה ירושלים ואחד כל העולם כולו"²¹. ירושלים אף היא מבטאת שלימות. אומר המדרש²²:

"נאוה כירושלים" - כאותן כיתות של מלאכי השרת, שהם יראים ומושלמים לי.

לא רק העיר קרויה ירושלים; היא מייצגת אידיאה של יראה ושלמות יחידו. אידיאה זו באה לידי ביטוי גם באחת הכיתות של מלאכי השרת, ולכן קרויה ירושלים - "נאוה כירושלים". אידיאה זו היא נאוה, מאחר שכוחות שלכאורה סותרים באים בה באופן

18. במדב"ר יב, ד.

19. במדב"ר יב, טז.

20. עולת ראייה ח"א, עמ' רלג.

21. קדושין מט ע"ב.

22. במדב"ר ב, ד.

הרמוני. ויופי הלוא הוא סידור כל הכוחות באופן נאות והבאתן לידי ביטוי, גם אם באופן חיצוני נראים הם כסותרים.
מסביר המדרש:

אמר הקב"ה: אם קורא אני אותו: "יראה", כשם שקרא אותו אברהם - שם אדם צדיק מתרעם; ואם קורא אני אותו: "שלם" - אברהם אדם צדיק מתרעם. אלא הריני קורא אותו "ירושלים", כמו שקראו שניהם: "יראה" "שלם" - "ירושלים".

ירושלים כוללת בתוכה שילוב הרמוני של כוחות סותרים. מידת הרחמים של אברהם - ה' יראה²³ בעקידת יצחק - ומידת הדין של מלכי צדק מלך שלם. מידת הרחמים והדין באות לידי ביטוי בירושלים. סידור הרמוני של מידות וכוחות הבאים יחדיו הוא יופי. יופי שמקורו בקדושה. יופי שבא לידי ביטוי והופעה בכל תחומי החיים המעשיים-החצוניים. זהו ההסבר של ירושלים של מטה, שמכוונת כנגד ירושלים של מעלה, "כעיר שחברה לה יחדיו". אידיאה עליונה שבאה לידי ביטוי מעשי בעיר ירושלים.

ו. דגלי מדבר

מובא במדרש²⁴:

קדושים וגדולים היו ישראל בדגליהם, וכל העכ"ם מסתכלין בהם ותמהין ואומרים: "מי זאת הנשקפה וגו'". אומרים להם העכ"ם: "... הידבקו לנו, בואו אצלנו ואנו עושים אתכם שלטונים הגמונים דוכסין... וישראל אומרים: ... מה גדולה אתם נותנים לנו? ... שמא יכולים אתם לעשות לנו כגדולה שעשה האלוקים במדבר?.

דגלי המדבר מבטאים סידור חיצוני יפה, שבא כביטוי לסידור פנימי נשגב. ועליהם שורה שכינה. "וכשם שברא הקב"ה ד' רוחות העולם, כך סיבב לכסאו ד' חיות, ולמעלה מכולם כסא הכבוד; וכנגדן סידר הדגלים למשה"²⁵. הדגלים הם ביטוי מעשי, חיצוני, של סידור הרמוני נשגב של עולם דלעילא. היופי הזה נגלה לעכ"ם, והם הבינו שהוא מבטא קדושה. העכ"ם הבינו שהאידיאה של עם ישראל היא הזדקקות לחומר, מחד, אולם יציקת קדושה בו, מאידך. קידוש החיים. והעכ"ם ייראו בשילוב זה סיוכן לדרך חייהם, של הזדקקות לחומר מתוך יצר ומשיכה תאוותניים. הם היו מוכנים לוותר על הנהגתם ושלטונם, ובלבד שעמ"י לא יבטא אידיאה זו. עכ"ם רגילים ליופי אחר, יופי נטול קדושה. יופי חיצוני שמהווה מכסה לטומאה. יופי שמושך תאוות ויצרים, ללא כל משמעות פנימית.

23. בראשית כב, יד.

24. במדב"ר ב, ג.

25. במדב"ר ב, ט.

ז. הסיכון שביופי

מובא בגמרא²⁶:

אמר שמעון הצדיק: מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא (נזיר שנטמא בימי נזירותו מביא אשם) אלא אחד. פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתיו שהוא יפה עיניים וטוב רואי, וקווצותיו סדורות לו תלתלים. אמרתי לו: בני, מה ראית להשחית את שערך זה הנאה?

אמר לי: רועה הייתי לאבא בעירי. הלכתי למלאות מים מן המעיין, ונסתכלתי בבואה שלי. ופחז עלי יצרי וביקש לטורדני מן העולם. אמרתי לו: רשע, למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רימה ותולעה? העבודה שאגלחך לשמים!

מיד עמדתי ונשקתי על ראשו. אמרתי לו: בני, כמוך ירבו נזירי בישראל.

התייחסותו של הנזיר ליופיו היא חד משמעית. כאשר הוא מניע אותו לעבור עבירה - אין לו מקום. מסביר הרב קוק זצ"ל²⁷ שכוח היופי הוא ערך חשוב שצריך להשתלב במציאות החיים; אולם זהו ערך שאינו מהותי בעבודת ה'. לכן כאשר האדם שולט בשכלו על כוחותיו יש מקום להעניק ליופי את מקומו הראוי כביטוי לשלמות. אולם בזמן שעל האדם שולטים יצריו ותאוותיו, בעקבות היופי, יש להתעלם מערך זה, הואיל ולמרות חשיבותו, הוא עלול להפסיד ערכים חשובים בהרבה בחטאו. לכן שמעון הצדיק משבח את הנזיר. אין הכוונה שהוא שולל את היופי, אלא שהוא מבין שבזמן שההתייחסות ליופי פוגמת בטהרת האדם וקדושתו - אין לה מקום, כי אזי השימוש בה הוא מוטעה ושקרי.

היופי שאותו תפסה תרבות יון הוא יופי חיצוני, המנותק מפנימיות. התייחסות המתמקדת רק בפן השטחי, המהווה כיסוי יפה על פנימיות מלאת טומאה וסיאוב. היופי הוא דבר חשוב, והנטייה הטבעית של האדם אליו - אם היא מכוונת כראוי - מביאה לשלימות. אולם אם באדם שולטים יצריו, הם גורמים לו לעתים להימשך אחר היופי החיצוני, יופי שאינו שלו, יופי שמכסה טומאה.

יופי כזה, מביא הרמב"ן²⁸ בשם המדרש, מופיע בדמותה של נעמה, אחות תובל-קין. מדרש אחר לרבותינו, שהיא האשה היפה מאוד, שממנו טעו בני האלוקים, והיא נרמזת בפסוק: "ויראו בני האלוקים את בנות האדם" (בראשית י, ב).

מבאר הרב סולובייצ'ק זצ"ל²⁹:

הם עבדו ליופי ונכנעו להשפעתו המכריעה. נעמה, ההתגשמות של היופי חסר הקדושה והבלתי מעודן, היא לגבי המדרש לא כ"כ אדם יחיד, כמו אידיאה, לא רק אדם אמיתי, אלא סמל של יופי בלתי מתוקן. בתור כזו היא מופיעה בדראמה

26. נדרים ט ע"ב.

27. עין א"ה, ברכות פ"ו, אות מה.

28. בראשית ד, כב.

29. "דברי הגות והערכה", עמ' 119.

התנ"כית בהרבה מסוות: לפעמים היא דלילה המדיחה את שמשון, פעם אחרת היא נקראת תמר, המשחיתה נסיך.

חז"ל ביקרו את שמשון בכך שהלך אחר עיניו ונמשך אחר היופי. לכן "אף הוא לקה בעיניו"³⁰. האדם נדרש לא להיגרר אחר ראייתו החיצונית, אלא לדעת גם להתבונן פנימה. לא לחינם פעולת הראייה מתייחסת גם לראיית העיניים וגם להבנה³¹. קיימת דרישה לחדור לעבר הפנימיות ולהבין אם יש לפנינו בבואה חיצונית או שקר. על הרואה-המתבונן לבחון את הקשר של המראה החיצוני והפנימי, עליו לחקור אם המראה החיצוני הוא בבואה של פנימיות, או שהוא מהווה תאוה לעיניים בלבד. אותם עיניים, שמאפשרות לאדם לקלוט את העולם וגם את היופי, מהוות אחת המניעים המרכזיים לחטא: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם". על האדם ללמוד להשליט את שכלו על כוחות נפשו וחושיו.

"שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל"³² - כאשר קיים תוכן של יראת ה', אזי גם היופי והחן הם אמיתיים ויש להם מקום. אולם כאשר אין יראת ה', והאדם הולך אחר תאוותיו ויצריו ונמשך אחר היפה - אזי זהו שקר והבל, כי אז כח זה אינו מאוזן ומושך האדם לחטא. הפנימיות הצרופה היא הבסיס והעיקר.

ח. השאיפה ליופי פנימי

הרש"ר הירש כותב³³:

לא לשווא הליביש הקב"ה את עולמו בשמלת יופי... כך מתנשא האדם מעל למסגרת המצומצמת של התועלתיות ואזניו קולטות מתוך תוכו צליל מופלא, כעין הרגש העילאי של יופי המוסר.

ובכן, לא רק היופי הפנימי מתבטא גם כלפי חוץ ומתאים לחיצוניותך אלא התנועה היא גם דו-צדדית: היופי החיצוני מביא את האדם לקלוט ולחוש יופי פנימי. המראה החיצוני המלבב מניע את האדם לשאוף אחר האסתטי מבחינה פנימית. יש באדם כח הגורם לו לשפר מעשיו ע"מ להיות אסתטי בפנימיותו. הרגשת החטא שסוחבת את האדם לשוב בתשובה היא חוויה אנטי-אסתטית. האדם מרגיש מתועב ומסואב, והוא נמשך אל היפה. בפרשיית אמנון ותמר, תמר הופכת למכוערת בעיני אמנון למרות שהיתה יפה, מכיון שסימלה בעיניו את חטאו³⁴.

30. במדב"ר ט, כד.

31. רש"י, בראשית יח, ב.

32. משלי לא, ל.

33. "במעגלי השנה", ח"א, עמ' קפז.

34. עיין "על התשובה", עמ' 115.

סיכום

היהדות ראתה ביופי ערך חשוב. אמנם מחד, קיימת נטיה טבעית של האדם להיגרר אחריו ולהשתעבד לו, ובכך לחטוא לייעודו האמיתי של האדם; ומאידך, אם האדם מדריך את נטייתו להימשך אחר היפה ומבטאה בכיוון הנכון, תחת שליטת השכל, הוא פועל באופן השלם. יופי אמיתי הוא יופי חיצוני שבא כביטוי ליופי הפנימי ומתאים לו. סידור הרמוני של הכוחות כולם הוא יסוד היופי בהתגלמותו. מובא בגמרא³⁵:

א"ר חייא בר אבא: היינו טעמא דכתיב: "יפת אלוקים ליפת" - יפיותו של יפת יהא באוהלי שם.

יוון הוא בנו של "יפת" - לשון יופי. ליופיו של יפת יש מקום ביהדות, אולם רק ב"אוהל". אוהל הוא ביטוי לדבר חיצוני; העולם כולו קרוי אוהל³⁶. בתחום החיצוני בחיים יכול שם ללמוד מיפת לאמץ את חוש האסתטיקה המשובח שלו, אולם לא כביטוי להשקפת העולם של יון, שהיא טמאה ומשוקצת. שם יכול להשתמש ביופיו של יפת ע"מ לבטא את יופיו הפנימי שלו. סידור הרמוני של הכוחות, שמתבטא אף באופן חיצוני. ביטויו החיצוני הוא מרכיב חלקי, ולא העיקר.

35. מגילה ט ע"ב.

36. במדב"ר יב, יג.